

Sogndal, 28.02.2011

Finansdepartementet

postmottak@fin.de .no

Ref 11/810

Høringsuttalelse til revidering av regjeringens strategi for bærekraftig utvikling

Vestlandsforskning vil med dette komme med innspill i forbindelse med revidering av regjeringens strategi for bærekraftig utvikling.

Med hilsen

Agnes Landstad

Direktør

Vedlegg: Uttalelse

Høringsuttalelse til revidering av regjeringens strategi for bærekraftig utvikling

Bakgrunn

I invitasjon til innspill til revidering av regjeringens strategi for bærekraftig utvikling legges det opp til det departementet beskriver som en mer avgrenset prosess. Videre blir det spesielt bedt om innspill ifht følgende tre problemstillinger:

1. Vurdering av om rapporteringen og indikatorer gir et dekkende bilde av utviklingen på sentrale områder ut fra ny kunnskap.
2. Dekkes sentralforvaltningens behov for en samlet framstilling av spørsmål knyttet til en bærekraftig utvikling på en hensiktsmessig måte?
3. Drøftingen av problemstillinger knyttet til utvikling av indikatorer for måling av livskvalitet

Videre blir signalisert at det blir invitert til et møte for å diskutere innspillene.

Vi vil i denne omgang komme med noen overordnede innspill, og håper å kunne komme tilbake til en nærmere presisering av disse i et eventuelt møte.

Hvor er kunnskapen om erfaringer med bruk av indikatorer for en bærekraftig utvikling?

I forbindelse med arbeidet med å utvikle de nasjonale indikatorene for en bærekraftig utvikling etterlyste Vestlandsforskning overfor departementet at man i større grad forholdt seg til erfaringer fra kommunesektoren med å utvikle og ta i bruk slike indikatorer. Vi vil hermed benytte anledningen til igjen å peke på dette; altså viktigheten av å dra nytte av de omfattende erfaringene som finnes på dette området. Vi vil trekke fram én viktig erfaring fra det lokale nivået som vi tror har relevans også for det nasjonale nivået: Det er et stort missforhold mellom kunnskap om utvikling og kunnskap om bruken av bærekraftindikatorer. Vi etterlyser derfor satsing på å bringe fram systematisk kunnskap om hva eksisterende bærekraftindikatorer faktisk blir brukt til og hvilken effekt bruken av slike systemer har hatt. Vi tror denne kunnskapen er viktig å få fram *før* man reiser spørsmålet om eventuelt å endre innhold i og sammensetning av eksisterende indikatorsystemer (jf problemstilling 1 over).

Behovet for både en sektorvis og sektorovergripende styring i arbeidet for en bærekraftig utvikling

Et grunnleggende trekk ved den modellen som Norge har valgt i å fremme målet om en bærekraftig utvikling er å knesette prinsippet om det sektorvise ansvaret for oppfølging av bærekraftmålsettingen. Dette til forskjell fra å satse på å etablere en sektorovergripende styringsmodell. Vi stiller spørsmålsteget ved om dette grepet har vært heldig. Det fins etter hvert en rekke omfattende studier som konkluderer med at den ene modellen forutsetter den andre; altså at et sektorvist ansvar *forutsetter* eksistensen av også en sterk sektorovergripende styring som bl.a. skal ha til oppgave å tilse at sektorene følger opp sitt ansvar. En slik styring kan for eksempel ha form av et eget sektorovergripende organ med tildelte ressurser og virkemidler til å foreta en slik

overgripende styring og koordinering. Vi tror dette er en form for overordnet problemstilling som bør belyses før man går løs på problemstilling 2 over.

Utvikling eller utvanning av bærekraftbegrepet?

Normative begreper – slik som "bærekraftig utvikling" – vil alltid være i utvikling, i den forstand at de stadig vil være gjenstand for fortolkning og redefinering. Samtidig er det rimelig å forvente at en kjerne i begrepet må være robust og holdes ved like. I motsatt fall vil det lett være en utvanning heller enn en utvikling som skjer. Det er videre rimelig å forvente at det lett kan oppstå utvanning heller enn utvikling i de tilfeller der begreper har innebygget sterke politiske kontroverser som utfordrer sterke maktposisjoner i samfunnet. Vår oppfatning av målet om en bærekraftig utvikling er at dette er et kontroversielt begrep, og at det derfor er sårbart for å bli utsatt for utvanning vel så mye som utvikling. Det er en utvikling fra den tredelingen Stortingsmelding 58 (1996-97) Om Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling gir til det som nå framstår som vanlig begrepsbruk. I Stortingsmelding 58 skiller man mellom følgende tre perspektiver:

1. Det økologiske perspektivet: Ikke overskride naturens tålegrense.
2. Velferdsperspektivet: Sikre at alle i dag har lik rett til å få tilfredsstilt sine grunnleggende behov.
3. Generasjonsperspektivet: Sikre at alle i framtida har lik rett til å få tilfredsstilt sine grunnleggende behov.

Videre blir det understreket at det økologiske perspektivet må ha fortrinn, i den forstand at det å overholde naturens tålegrenser er en nødvendig forutsetning for også å kunne sikre at alle i dag og i framtiden kan få sikret sine grunnleggende behov.

I nyere dokumenter blir det brukt en noe annerledes tredeling (gjørne også i den rekkefølgen som er vist under):

1. Økonomisk bærekraft, og da ofte forstått som "robust økonomi" uten nødvendigvis å ha referanser til spørsmålet om å sikre grunnleggende behov.
2. Sosial bærekraft, og da ofte med svært ulike betydninger – fra en betydning som samsvarer med velferdsperspektivet omtalt over til et fordelingsperspektiv som gjelder "behov" mer generelt uten avgrensning til spørsmålet om *grunnleggende* behov.
3. Miljømessig bærekraft, fortsatt med betydningen som tilsvarende det økologiske perspektivet – men altså i mange sammenhenger presentert som et perspektiv likestilt, ikke overordnet, de to øvrige.

Et mer konkret eksempel kan vi få ved å gjøre et enkelt ordsøk i Soria Moria II erklæringen. Her blir "bærekraftig" brukt i syv ulike ordkombinasjoner: bærekraftige velferdsordninger, bærekraftig pensjonssystem, bærekraftig vekst, bærekraftige arbeidsplasser, bærekraftig skogbruk, bærekraftig ressursbruk og bærekraftig kommuneøkonomi. Det er klart at her har forfatterne tenkt på andre betydninger av begrepet enn den "Brundtlandske". I mange tilfelle tenker en nok her på "bærekraftig" som synonymt med "vedvarende"; feks i kombinasjonen med ordet "kommuneøkonomi"; altså en kommuneøkonomi som ikke blir dårligere over tid. Samtidig illustrerer dette en kamp om begrepsinnhold. Vi etterlyser en debatt omkring disse spørsmålene i regjeringens strategi for en bærekraftig utvikling, og da særlig om hvorvidt begrepet har vært gjenstand for en fruktbar utvikling eller om det har skjedd en utvanning. Vi mener dette er en viktig avklaring som bør gjøres før man går løs på problemstilling 3.